

Nudegimai, pirma pagalba nudegimų atvejais

Odos nudegimą paprastai sukelia tiesioginis sąlytis su ugnimi ar įkaitusiais daiktais, sausas karštis, trintis, karšti skysčiai ar garai, rūgštys, šarmai, elektros srovė, radiacija. Karštų skysčių ar garų sukeltas nudegimas vadinamas nuplikymu. Žmogaus odos nudegimas yra odos ir poodinių audinių suirimas (destrukcija), sukeltas išorės veiksnių.

Nudegimų klasifikacija ir priežastys

- **Terminį nudegimą** sukelia tiesioginis sąlytis su ugnimi, įkaitusiais objektais, garais, dujomis, karštais skysčiais.
- **Elektrinį nudegimą** sukelia elektros srovė ar žaibas.
- **Cheminis nudegimas** atsiranda paveikus odą ar gleivinę šarmais ar rūgštimis.
- **Radiacinį nudegimą** sukelia saulės spinduliai, per ilgą švitinimą ultravioletinėmis (kvarco) lempomis, radioaktyvioji spinduliuotė.

Nudegimo laipsniai

• **Paviršinis (1-ojo laipsnio) nudegimas, kurio metu** pažeidžiamas viršutinis odos sluoksnis – epidermis. Oda parausta, tampa jautri, sausa ir skausminga, gali patinti. Paviršinis nudegimas užgyja per savaitę be jokių randų.

• **Vidutinio gylio (2-ojo laipsnio) nudegimo metu** pažeidžiamas epidermis ir tikroji oda. Atsiranda pūslių, aplinkiniai audiniai patinsta, būna paraudę. Oda atrodo marga, būna skausminga. 2-ojo laipsnio nudegimas sugyja per 3–4 savaites, gali likti randų. Atsižvelgiant į pažeistą odą, vidutinio gylio nudegimas gali būti pavojingas gyvybei. Vidutinio gylio nudegimas gali pereiti į gilų nudegimą.

• **Gilus (3-iojo laipsnio) nudegimas atsiranda tada, kada** pažeidžiami visi odos sluoksniai, poodis, raumenys ir kaulai. Tokio gylio nudegimo vieta būna sausa, juodos ar pilkos spalvos, kartais net suanglėjusi, kieta. Pažeidus nervų galūnes žmogus gali nejauti skausmo, tačiau aplinkiniai mažiau nudegę audiniai yra labai skausmingi. Grėsmingas gyvybei. Organizmas netenka daug skysčių, gali ištikti šokas. Į organizmą gali patekti mikrobus. Sugijus lieka randai.

Pirmoji pagalba veiksmai nukentėjusiam

- Pašalinkite nudegimą sukėlusias priežastis.
- Skubiai vertinkite nukentėjusiojo žmogaus būklę, didelį dėmesį skirdami kvėpavimui.
- Jeigu žmogus nekvėpuoja, atverkite kvėpavimo takus (atloškite galvą ir pražiodikite), prireikus gaivinkite (atlikdami 30 krūtinės paspaudimų ir 2 įpūtimus).
- Apžiūrėkite, ar nėra kaklo ir veido nudegimų.
- Nudegimo vietą vėsinkite dideliu kiekiu kambario temperatūros (18–20 °C) vandeniu, geriausia, silpna tekančio vandens srove, mažiausiai 10 minučių arba kol nukentėjusysis nejaus skausmo.
- Kūno vėsinimo metu, jeigu įmanoma, numaukite apyrankes, žiedus, nuimkite kitus papuošalus, nusekite laikrodį, kad patinę audiniai nespautų nudegimo vietas.
- Aptvarstykite visą nudegimo plotą, taip pat ir apanglėjusius drabužius aplink žaizdą, švariais sausais tvarsčiais, medvilninėmis skarelėmis ar kitokiu švariu audiniu.

- Įvertinus nudegimo gylį ar plotą skubiai kvieskite GMP (bendruoju pagalbos numeriu 112).
- Stebėkite, ar neatsiranda šoko požymių.
- Kol atvyks greitoji pagalba, nuolat stebėkite nukentėjusio sąmoningumą, kvėpavimą ir pulsą bei apžiūrėkite, ar nėra daugiau sužalojimų.

Ko nereikėtų daryti?

- Negesinti liepsnos sintetinė medžiaga, nes tokia medžiaga gali išsilydyti ant kūno ir sukelti dar didesnius nudegimus.
 - Neplešti nuo nudegimų vietų prikibusių drabužių bei neliesiti nudegusios odos.
 - Stenkitės nepradurti ar neprakirpti dėl nudegimo atsiradusių pūslių.
 - Nudegusių kūno vietų netepti jokių tepalu, losjonu ar riebalais.
 - Nedėti tvarsčių ant veido, nes būtina stebėti nukentėjusiojo veidą, vertinti jo kvėpavimo takų būklę ir kvėpavimą. Veido srities nudegimai gali labai greitai sukelti gerklų patinimą, tada atsiranda kvėpavimo nepakankamumas.
 - Nevėsinti šaltu vandeniu nudegusiojo per ilgai, kad nesukeltumėte hipotermijos.

Julija Pučinskienė,
Visuomenės sveikatos specialistė,
Sveikatos mokymo skyrius,
Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras